

Nordisk Demokrati

Folkeoplysning, medborgerskab
og folkestyre på spil.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

Indholdsoversigt

Samfund	3
Kommune	4
Borger	5
Folkestyre	6
Dannelse	7
Folkeoplysning	8
Medborger	9
Ansvar	10
Relationer	11
Bæredygtigt	12

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelsehus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

SAMFUND

NORDISK DEMOKRATI

Et samfund er et fællesskab, der har fundet sammen.
Ordet samfund er afledt af "at finde sammen".

Et samfund kan finde sammen om meget forskelligt: et stykke land, altså et territorie, et sprog, en tro og religion, en konge, en ydre fjende, et ansvar, en skæbne eller en kultur.

Alle mennesker fødes ind i en gruppe, en familie. Når gruppen har organiseret sig således, at dens medlemmer i et eller andet omfang deler magt og midler, tro og tale, institutioner, kultur, regler og normer, skabes et samfund. Alt fra et trossamfund til verdenssamfundet.

I en national kontekst opfattes samfundet ofte som en magt, der udgår fra staten eller kontrollen over statens myndigheder. Men et samfund er meget mere end bare staten eller statsapparatet.

I Norden er samfundet uløseligt forbundet til civilsamfundet og demokratiet. Den kultur, hvor borgere engagerer sig som medborgere og sammen skaber og styrer lokalsamfundet for det fælles bedste.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

KOMMUNE

NORDISK DEMOKRATI

Ordet "kommune" kommer fra fransk "commune" og latinsk "communis": kon = "sammen" og munus = "opgave, pligt".

Kommune betyder fælles pligt og opgave.
At være kommune betyder at være et fælleskab, et samfund, som en fælles pligt og opgave for alle medborgere.

"Kommunen" er for nogle blevet synonym med rådhuset, forvaltninger eller "dem, oppe på kommunen" (forstået som kommunekontoret).

Kommunen er dog noget meget andet og bredere end den administrative forvaltning.

Kommunen er det samfund og det fællesskab, som alle medborgere er en forpligtende del af og har et medansvar for.

Medborgere tager ansvar, tager del og tager fat, hvor der er brug for dem. Medborgere bygger op, rydder op, løser problemer, og skaber gode liv i kommunefællesskabet.

Medborgerskab er en kultur, en livsform, vi alle skal dannes til og kæmpe for. I alle fællesskaber i kommunefællesskabet.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

BORGER

NORDISK DEMOKRATI

Begrebet borger har rødder helt tilbage i den græsk-romerske idé om byen (polis) som et politisk fællesskab. Borgere i byen havde borgerskab samt borgerrettigheder og borgerpligter.

Ordet "borger" er et plattysk ord, som stammer fra dem, der boede ved en borg. Fx i Ulfborg og Svendborg.

En borger var - ligesom i antikken - en del af samfundet omkring en borg, hvor de nød beskyttelse, arbejdede og levede samt havde nogle rettigheder og pligter.

På græsk betyder polis både by og stat. I de oldgræske byer faldt begrebet "byborger" sammen med begrebet "statsborger" og siden er en borger blevet lig en statsborger i et land.

I perioder i historien skulle nye borgere sværge troskabsed til bysamfundet eller statssamfundet - som et løfte om borgerskab og medborgerskab.

Uanset historiske forskelle er en "borger" en person i et forpligtende fællesskab og en medborger med rettigheder og pligter i samfundet.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

FOLKESTYRE

NORDISK DEMOKRATI

Demokrati betyder folkestyre. På græsk betyder "demos" "folket" og "kratos" betyder "styre" eller "magt".

I et demokrati ligger magten og styringen hos folket og ikke hos en enkelt person som i et enevældigt monarki eller hos en lille gruppe som i et aristokrati eller oligarki (fåmandsvælde).

Demokrati eller folkestyre er både en styreform af magten og et samfundsideal for en livsform.

Demokrati som styreform kræver valg af folkets repræsentanter, magtens tredeling, en retsstat med uafhængige domstole, fredelig magtoverdragelse, en fri presse og en politisk offentlighed.

Demokrati som ideal og livsform handler også om det indhold, der er i styreformen. Livsværdier, kulturtræk og dyder som fx frihed, lighed, værdighed, tolerance, samtale, retssind, retfærdighed, ansvarlighed, barmhjertighed og medborgerskab.

Folkestyre er ikke perfekt, men det er den bedste styreform og livsform vi har, sagde fx Winston Churchill.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelsehus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

DANNELSE

NORDISK DEMOKRATI

Ifølge den danske filosof N.F.S. Grundtvig skal en borger dannes til ansvarligt medborgerskab og folkestyre.

Uden dannelse og folkeoplysning forbliver eller forfalder mennesker til det, Grundtvig kaldte pøbel, almuen eller hob.

I artiklen "Om Borgerlig Dannelse" fra 1834 skriver Grundtvig: "Almuen kan ligesaa lidt repræsentere som regiere sig selv, om Man saa end fyldte hele Stats-Raadet med dem, thi for at kunne det, maatte de først ved en høiere Dannelse være aandelig traadt ud af deres Sphære og var da ikke længere Almue". De ville i så fald være et folk med en ny bevidsthedsform: medborgerskabet.

Hvor er det så, vi dannes til medborgerskab? "I livets skole, civilsamfundet," kunne Grundtvig have svaret.

Overalt i kommunefællesskabet, hvor mennesker mødes og tager ansvar for livet, dannes vi til medborgerskab. Skoler, højskoler og foreninger spiller en afgørende rolle, men overalt i kommunen er vi alle elever i livets skole.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

FOLKEOPLYSNING

NORDISK DEMOKRATI

I demokratiet skal folket styre, og derfor skal folket oplyses, så det er livskyndigt og livsdueligt nok til at styre godt.

Folkestyre går derfor hånd i hånd med folkeoplysning: I folkeskolen, på folkebiblioteket, i folkehøjskolen, i folkekirken, i folkesange, i folkeoplysningsforbund, i folkedans og andre folkebevægelser oplyses folket.

De lærer og lever demokrati.

Folket oplyses, opdrages og ophøjes til folkestyre. I et demokrati er alle borgere elever i livets skole; at være "elev" betyder at blive eleveret: opløftet.

Foreningslivet er afgørende folkeoplysning, fordi medlemmer i et foreningsliv og foreningsdemokrati oplæres og opøves til samfundslivet og samfundsdemokratiet.

"Det er en tankegang, en livsform, som man først tilegner sig derved, at man lever den igennem i det allersnævreste private liv, i forhold til familie og naboer, derefter i forholdet udadtil i større kredse, i forholdet til landsmænd, og endeligt i forholdet til andre nationer." Hal Koch

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

MEDBORGER

NORDISK DEMOKRATI

Anden verdenskrig var en gruopvækkende påmindelse om, at demokratiet aldrig er vundet én gang for alle, men at der konstant skal kæmpes for demokratiet som livsform.

En af de stærkeste stemmer i den erkendelse var den danske teolog og højskolemand Hal Koch, som skriver:

"Demokratiet kan aldrig sikres – netop fordi det ikke er et system, der skal gennemføres, men en livsform, der skal tilegnes. Det drejer sig om et sindelag, der skal bibringes hvert nyt slægtled. Derfor er det folkelige oplysnings- og opdragelsesarbejde nerven i demokratiet."

At deltage i demokratiet betød i det antikke grækenland at komme til torvet og deltage i de fælles anliggender og debatter om bystaten. Engagere sig. Tage et med-ansvar som med-borger.

Dem, der ikke kom til torvs og ikke tog del i det fælles liv, blev på græsk kaldt "idiōtēs", altså en idiot.

At være sig selv nok, at være et individ, der ikke tager del i det fælles liv, er idioti; en modborger, i modsætning til en medborger.

Samfundet og kommune-fællesskabet er afhængig af og bæres af borgere, der er medansvarlige som medborgere.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

ANSVAR

NORDISK DEMOKRATI

At tage ansvar er at svare an på livets spørgsmål.
Hvad kalder livet på, at jeg svarer an på - tager ansvar for?
Rydde op, stemme til valget, blive besøgsven eller måske frivillig i en forening? Måske endda noget nyt eller lidt farligt?

"Nogle gange må man gøre ting, også selv om det er farligt. Ellers er man ikke et menneske, men bare en lille lort!" skriver Astrid Lindgren i Brødrene Løvehjerte. Ansvar definerer os som mennesker.

Men er demokrati og ansvarligt medborgerskab ikke noget meget dansk, Nordisk eller Europæisk?

Nej!, siger filosofen K.E. Løgstrup. At tage vare på hinanden og ansvar for fællesskabet er en livslov. Det er noget menneskeligt og alment - det vil sige, at det gælder alle mennesker, alle steder og til alle tider.

Vi bærer så at sige hinanden i vores hænder.
Det er en kæmpe gave og opgave. Det er en livslov.

"Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd." K. E. Løgstrup i sit hovedværk "Den etiske fordring" fra 1956.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

RELATIONER

NORDISK DEMOKRATI

En kommune er et fællesskab fyldt med bekendtskaber, venskaber, naboskaber og partnerskaber. Det er på mange måder i de relationer, at vi bliver til som individ, som borger, som fællesskab og som kommune.

Ordet "relation" kommer fra det latinske 'relatum', der betyder 'bære'.

Relationer bærer os; vi bærer noget med i mødet, vi bærer hinanden, og vi bærer det fælles samfund.

En kommunes bæredygtighed eller bærekraft handler derfor også om relationer og fællesskaber. Hvor stærke er vores relationer, hvor tillidsfulde, hvor trygge, hvor respektfulde, hvor ansvarsfulde?

Medborgerskab udledes i kommunefællesskabets ansvarsfulde relationer, der bærer og er bæredygtige.

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

BÆREDYGTIG

NORDISK DEMOKRATI

En kommune er bæredygtig, når den er dygtig til at bære.
En kommune bærer borgerne, og borgerne bærer kommunen.
Og i kommunefællesskabet bærer vi sammen alt det liv,
der skaber og sikrer det gode liv.

I disse år har vi fokus på naturens bæredygtighed.
Det er kritisk og vigtigt. En kommune skal være bæredygtig på
alle livets afgørende områder: natur, kultur, demokrati,
økonomi, psykisk, socialt, fysisk og åndeligt liv.

Vi bærer sammen de trygge fællesskaber,
den livgivende natur, den dannende kultur, den udfordrende kunst,
den demokratiske samtale, det gode velfærdssamfund,
den gode arbejdsplads, børn og unge,
syge og svage, nye og gamle.

Vi er bæredygtige, hvis vi skaber gode liv og opfylder de
nuværende generationers behov uden at bringe fremtidige
generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare.

Vi tager kort sagt ikke mere, end vi giver.

Vi efterlader ingen ubetalte regninger.

Vi er bæredygtige.

NORGAARD® er et uddannelses-,
udviklings- og udgivelseshus med
speciale i Nordisk livsfilosofi,
demokrati og dannelse.
www.relationerne.dk

- 10 perspektiver på det Nordiske demokrati.
- Folkeoplysning, folkedannelse og folkestyre.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.
- Balance mellem stat, marked og civilsamfund.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.

Demokrati er ikke blot en styreform.
Demokrati er samtale. Det er en måde at handle på og en måde at omgås andre mennesker på, hvor respekten for individet, fællesskabet, omgivelserne og samfundet er helt centralt.

Demokratiet kan aldrig sikres – netop fordi det ikke er et system, der skal gennemføres, men en livsform, der skal tilegnes. Det drejer sig om et sindelag, der skal bibringes hvert nyt slægtled.

Hal Koch, 1904-1963, dansk
forkæmper for folkeoplysning,
civilsamfund og demokrati

NORGAARD® er et uddannelses-, udviklings- og udgivelseshus med speciale i Nordisk livsfilosofi, demokrati og dannelse.

- 10 perspektiver på den Nordiske samfundsmodel.
- Værdi- og metodeskifte til relationel velfærd.
- Kommunen som en fælles opgave og fælles pligt.
- Det gode liv og bæredygtige hverdagsfællesskaber.
- Aktivt medborgerskab for det fælles bedste.